

สมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม Competency for Primary Medical Care Practice of Nursing Students of Srimahasarakham Nursing College

นิสากร วิบูลชัย¹, มลฤดี แสนจันทร์²
Nisakorn Vibulchai¹, Monrudee Sanchan²

บทคัดย่อ

เป็นการวิจัยเชิงบรรยายแบบภาคตัดขวางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนภาค ทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และผลการเรียนเฉลี่ยกับ สมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 108 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (CVI =1) และตรวจสอบ ความเที่ยง โดยค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟา ครอนบาค ได้ระดับความเชื่อมั่น 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือสามารถทำเย็บแผลที่ไม่สาหัส รองลงมาคือให้การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมและอาหารต่อ ผู้รับบริการและการให้ความรู้ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการและครอบครัว ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือสามารถถอดเล็บ รองลงมาคือสามารถช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานและสามารถให้การช่วยเหลือกรณีอุบัติเหตุหรือ สาธารณภัย

ผลการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะ การปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น, นักศึกษาพยาบาล

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

²พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Abstract

This descriptive cross-sectional research aimed to evaluate the competency for primary medical care practice and relationships between the grade in the theoretical subject and competency for primary medical care practice, grade average and competency for primary medical care practice of nursing students of Srimahasarakham Nursing College. The sample comprised 108 nursing students of Srimahasarakham Nursing College. The instruments for data collection were the demographic data and the competency questionnaire approved for validity by expert panel (CVI = 1), and the Cronbach's Alpha coefficient was 0.87. Statistical techniques used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation test at the significant level .05.

The results in this study revealed that:

The overall mean score of competency for primary medical care practice was at the high level. For each item, it was found that the simple suture had the highest mean score, holistic care and caring, and health education came up the second and the third highest respectively. The remove nail had the lowest mean score, cardiopulmonary resuscitation, and caring in accident and disaster came up the second and the third lowest respectively .

There was no statistical correlation between the grade in the theoretical subject and competency for primary medical care practice of nursing students of Srimahasarakham Nursing College.

There was no statistical correlation between grade average and competency for primary medical care practice of nursing students of Srimahasarakham Nursing College

Keywords : Competency, Primary Medical Care Practice, Nursing Student

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอน มุ่งเน้นการฝึกทักษะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้ รู้จักการทำงานเป็นทีมและมีโอกาสฝึกทักษะปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข¹

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่มีพันธกิจหลักสำคัญ คือ การผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพและมีคุณธรรมสูงส่งคม โดยมุ่งหวังให้บัณฑิตพยาบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน สังคม ประเทศชาติ ได้ โดยได้ยึดหลักการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้สนับสนุนและเอื้ออำนวยการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง²

การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เป็นวิธีการปฏิบัติการพยาบาลที่นักศึกษาพยาบาลต้องประยุกต์ความรู้ด้านทฤษฎีผสมผสานบูรณาการความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการฝึกปฏิบัติ จนกลายเป็นศาสตร์และศิลป์ของการพยาบาล การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ อาจารย์ต้องมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย^{3,4}

รายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์และนำความรู้มาใช้ในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้สามารถคิดเป็นและปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง ส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะของวิชาจะมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกับการศึกษาในภาคทฤษฎีในรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยเป็นการฝึกปฏิบัติที่แผนกผู้ป่วยนอกและแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน เป็นระยะเวลา 1 เดือน เกี่ยวกับการ

ซักประวัติ การตรวจร่างกาย การวินิจฉัย การคัดกรอง และการส่งผู้ป่วย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การทำหัตถการ การช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน และการบันทึกข้อมูลการรักษาพยาบาลเบื้องต้นภายใต้ขอบเขตของระเบียบกระทรวงสาธารณสุข⁵

ในการฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้กำหนดสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือพฤติกรรมที่แสดงออกของนักศึกษาที่บ่งบอกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะการปฏิบัติ การคิด การตัดสินใจ เจตคติ ตลอดจนบุคลิกลักษณะมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่กำหนด ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวคือ สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาและสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาที่กำหนด ตั้งแต่การประเมินคัดกรอง วินิจฉัยแยกโรค และรักษาพยาบาลเบื้องต้นผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านอายุรกรรม ศัลยกรรม ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ให้คำแนะนำ ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ ให้การปฐมพยาบาล ช่วยเหลือผู้ป่วยในภาวะฉุกเฉิน อุบัติเหตุห่มุและสาธารณภัย การบำบัดทางด้านหัตถการโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน หลักจริยธรรม และกฎหมายวิชาชีพ^{5,6}

จากผลการประเมินของนักศึกษาภายหลังการฝึกปฏิบัติงานในช่วงปีการศึกษา 2548-2550 ที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี บรรลุวัตถุประสงค์ในรายวิชา และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ เช่น ความรู้และทักษะในการตรวจร่างกาย การช่วยฟื้นคืนชีพ การทำหัตถการไม่เพียงพอ รวมทั้ง การกำหนดประสบการณ์มีจำนวนมากเกินไป ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินโดยภาพรวม ไม่สามารถบอกได้ถึงสมรรถนะของนักศึกษาตามสมรรถนะของรายวิชาที่กำหนด ประกอบกับยังไม่มี การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาในรายวิชานี้มาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาและอาจารย์นิเทศ จึงได้สนใจศึกษาการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นในรายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาลว่าเป็นอย่างไร มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนภาคทฤษฎี รายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ยหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนภาคทฤษฎี รายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ยกับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

รูปแบบและวิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 108 ราย โดยการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง

โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารตำรา รวมทั้งการวิเคราะห์หลักสูตรและวัตถุประสงค์ในรายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า CVI = 1 และตรวจสอบความเที่ยงโดยค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟาครอนบาค (Alpha Chronbach Coefficient) ได้ระดับความเชื่อมั่น 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักศึกษาเมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานในเดือนมีนาคม 2551 ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนจำนวนทั้งสิ้น 98 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.74

สถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation)

ผลการวิจัย

สมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษา พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.10$ S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาจากข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ

สามารถทำเย็บแผลที่ไม่สาหัส ($\bar{x} = 4.51$ S.D. = 0.58) รองลงมา คือให้การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมและเฝ้าอาหารต่อผู้รับบริการ การให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่ผู้รับบริการและครอบครัว ($\bar{x} = 4.47$ S.D. = 0.63, $\bar{x} = 4.42$ S.D. = 0.61 ตามลำดับ) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือสามารถถอดเล็บ ($\bar{x} = 3.34$ S.D. = 0.99) รองลงมา คือสามารถช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานและสามารถให้การช่วยเหลือกรณีอุบัติเหตุหรือสาธารณภัย ($\bar{x} = 3.50$ S.D. = 0.84, $\bar{x} = 3.61$ S.D. = 0.74 ตามลำดับ)

ผลการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ยกับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษา พบว่า ผลการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเรียนเฉลี่ยกับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพบว่าผลการเรียนเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาประเมินตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และประเมินในรายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถทำเย็บแผลที่ไม่สาหัส รองลงมา คือให้การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมและเฝ้าอาหารต่อผู้รับบริการ การให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่ผู้รับบริการและครอบครัว ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ สามารถถอดเล็บ รองลงมาคือสามารถช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานและสามารถให้การช่วยเหลือกรณีอุบัติเหตุหรือสาธารณภัย

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความต่อเนื่องจากการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ซึ่งในปีการศึกษานี้ ได้มุ่งถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียน

มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”¹ ครูผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งเร้า และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สืบค้น สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นสาระความรู้ด้วยตนเอง รักการอ่าน รักการเรียนรู้จะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long-life Education) และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ (Learn how to learn) มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา² จากแนวคิดดังกล่าวจึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาคทฤษฎี คือวิชาการพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งเป็นรายวิชาที่สอดคล้องกับรายวิชาภาคปฏิบัติ คือ วิชาปฏิบัติการพยาบาลเบื้องต้น นับตั้งแต่การกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนในประมวลรายวิชาซึ่งถูกกำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนและครูผู้สอน มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์กรณีศึกษา รวมทั้งได้มีการปรับเนื้อหาสถานการณ์ในกรณีศึกษาให้สอดคล้องและมีความเหมือนจริงมากที่สุด เน้นการฝึกการคิด ตัดสินใจที่อ้างอิงแนวคิด ทฤษฎีมากขึ้น ศึกษาด้วยตนเองจากวีดิทัศน์ พัฒนากิจกรรมฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาลโดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยๆ และให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานและประเมินผลร่วมกับครูผู้สอนมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการทดสอบก่อนและหลังเรียนในช่วงของการฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาลรวมทั้งอาจารย์ได้มีโอกาสในการทบทวนความรู้ในประเด็นที่นักศึกษาไม่เข้าใจมากขึ้น³ ซึ่งจากการที่นักศึกษาได้รับการเตรียมที่ดีจากการศึกษาภาคทฤษฎี จึงทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและมีองค์ความรู้มากขึ้นก่อนการศึกษาในภาคปฏิบัติ

เมื่อนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการ

รักษาพยาบาลเบื้องต้น ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการจัดการที่สามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพื่อเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง กล่าวคือ มีการกำหนดเนื้อหา ขอบเขตและวิธีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในประมวลรายวิชา ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน ครูมีบทบาทในการจัดเตรียมแหล่งฝึกปฏิบัติงานที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ กำหนดจำนวนประสบการณ์ที่ต้องได้รับและควรได้รับ พร้อมทั้งติดตามนิเทศการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่นๆ ที่หลากหลาย พัฒนาแนวคิดการเก็บประสบการณ์ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ตลอดจนพัฒนาารูปแบบการวัดและประเมินผลที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นและเป็นแบบวัดประเมินผลที่เกณฑ์ชัดเจน^{3,9} ผลจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติดังกล่าวทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและมีองค์ความรู้ในการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น จึงทำให้คะแนนสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น อยู่ในระดับสูง¹⁰ ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์รายวิชาในระดับดี ($x = 4.15$ S.D. = 0.41)

เมื่อพิจารณาสมรรถนะในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถทำเย็บแผลที่ไม่สาหัส ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนก่อนที่นักศึกษาจะออกฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาต้องได้รับการเตรียมทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะการซักประวัติ ทักษะการตรวจร่างกาย ทักษะการวิเคราะห์ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ทักษะการวินิจฉัยแยกโรค และทักษะการปฏิบัติหัตถการ ซึ่งในการปฏิบัติหัตถการได้เน้นทักษะการเย็บแผล โดยได้จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะเย็บแผลแบบตัวต่อตัวกับอาจารย์ผู้สอนและจัดให้มีการสอบการเย็บแผลด้วย นอกจากนี้ นักศึกษาที่มาฝึกปฏิบัติในรายวิชานี้ต่างได้ผ่านการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาการพยาบาลมารดาและทารก ซึ่งทุกคนได้เก็บประสบการณ์การเย็บช่องคลอดภายหลังคลอดปกติ จากกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวจึงทำให้คะแนนสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ในข้อนี้อยู่ในระดับสูง

ส่วนข้อที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ การถอดเล็บ ความสามารถช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานและความสามารถในการช่วยเหลือกรณีอุบัติเหตุหรือสาธารณภัย ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า การถอดเล็บและการช่วยเหลือกรณีอุบัติเหตุหรือสาธารณภัย นักศึกษามีทักษะการปฏิบัติการณ์น้อย เนื่องจากมีจำนวนผู้รับบริการมาถอดเล็บในแต่ละแหล่งฝึกปฏิบัติ่น้อย จึงทำให้ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลในข้อนี้มน้อย และนักศึกษาไม่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลืออุบัติเหตุหรือสาธารณภัย จึงทำให้ประสบการณ์ในข้อนี้มน้อยเช่นกัน ส่วนความสามารถช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานมีน้อยเนื่องจากในการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน ซึ่งผู้ปฏิบัติที่แท้จริง คือทีมแพทย์และพยาบาลที่ผ่านการฝึกอบรมมา นักศึกษาเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์หรือผู้ช่วยเหลือในบางขั้นตอนการช่วยฟื้นคืนชีพ เช่น การช่วยปั๊ม Ambule bag การช่วยดูดเสมหะ เป็นต้น ประกอบกับจำนวนผู้รับบริการที่มีภาวะเจ็บป่วยวิกฤตฉุกเฉินมีจำนวนน้อย จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักศึกษามีประสบการณ์ดังกล่าวน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ยกับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นเป็นลักษณะของการบูรณาการความรู้ความสามารถในหลายๆ สาขาวิชา ซึ่งเมื่อนักศึกษาได้มาเรียนรู้ในสภาพจริง จะมีการ

สังเคราะห์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาเองประกอบกับลักษณะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นเป็นการฝึกปฏิบัติที่โรงพยาบาลชุมชน ซึ่งมีอาจารย์แพทย์และอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์นิเทศอย่างใกล้ชิด อาจารย์พยาบาลเป็นเพียงผู้นิเทศติดตามเท่านั้น จากจุดตรงนี้ถือว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและปัจจัยเกื้อหนุนในการปฏิบัติงานของนักศึกษาทำให้นักศึกษามีความตื่นตัวกระตือรือร้น สนใจเรียนรู้ และปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานได้ในแหล่งฝึกปฏิบัติงานนั้น จึงทำให้มีสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นสูง ถึงแม้ว่าจะมีผลการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและผลการเรียนเฉลี่ยสูงหรือไม่ก็ตาม¹¹ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนแตกต่างกัน มีสมรรถนะการวินิจฉัยชุมชนหลังการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน¹² ผลการเรียนวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและผลการเรียนตลอดหลักสูตรแตกต่างกัน มีสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในชุมชนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นตามการรับรู้ของนักศึกษาเปรียบเทียบกับอาจารย์พยาบาลและอาจารย์นิเทศในแหล่งฝึก
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษา
3. ควรมีการศึกษาติดตามสมรรถนะการปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษาเป็นระยะๆ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2545.
2. วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. คู่มือการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2551 (เอกสารอัดสำเนา); 2551.
3. ดร.ณิ รุจกรกานต์. การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล. ขอนแก่น : ศิริภรณ์ออฟเซ็ท; 2541.
4. มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์. ระเบียบวิธีการสอนการพยาบาลในคลินิก. นนทบุรี : ยุทธรินทร์การพิมพ์; 2543.
5. กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น (เอกสารอัดสำเนา); 2551.
6. สภากาพยาบาล. ข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรคสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์; 2545.
7. กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. รายงานประเมินผลการศึกษภาคปฏิบัติ วิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น (เอกสารอัดสำเนา); 2551.
8. อภรณ์ ใจเที่ยง. การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารครุสาร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม 2544; 3.
9. วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น; 2537.
10. ศุภิสรา สุวรรณชาติ และนัฐชญา คุรุเจริญ. ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา 2553; 16 : 72-82.
11. เรณูวัฒน์ โคตรพัฒน์ และคณะ. สมรรถนะการวินิจฉัยชุมชน ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม (รายงานวิจัยอัดสำเนา); 2542.
12. ปิ่นนเรศ กาศอุดม และคณะ. สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในชุมชน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพระปกเกล้า จันทบุรี (รายงานวิจัยอัดสำเนา); 2546.